

CHALITZA FOR AN AVEL

הידושי הר"ן מסכת מועד קטן דף כב עמוד ב

רצה חולץ פרש"י ז"ל חולץ כסותו העליון מעליו שנראה כמתעסק בצורכי המת. א"נ במתאונן ואינו יודע מה לעשות כן ע"כ. וכן נהגו עכשו. ובהרבה מקומות נהגו לילך לבושי חלוקים לבנים בפני המטה והנכון מה שפירשו הגאונים ז"ל דחולץ כתפו, וכן הוא במדרש וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו ל"ו חלוצי כתף. ע"כ

רא"ש מסכת מועד קטן פרק ג

על כל המתים רצה חולץ רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ פירוש חולץ כתיפו ומוציא זרועו מן הקרע של חלוק ונמצא זרועו עם כתיפו מגולה. כתב רבינו מאיר י"מ חליצת מנעל לילך יחף לבית הקברות ולחזור... ועל ההליכה תמהתי כי עדיין לא נסתם הגולל ולא חלה עליו עדיין אבילות

ב"ח יורה דעה סימן שמ

כתב בהגהות מיימוני פרק ח' (סק"ג) וז"ל כתב רבינו מאיר (הל' שמחות סי' עה) יש אומרים חולץ חליצת מנעלים לילך יחף (בבית) [לבית] הקברות ולחזור וכן צוה רבינו יצחק ב"ר יהודה לבנו לילך לבית הקברות יחף ויחזור מבית הקברות יחף כשמתה אמו עד כאן

והרא"ש גם כן הביאו (שם) והשיג עליו וז"ל על ההליכה תמהתי כי עדיין לא נסתם הגולל ולא חלה עליו אבילות עכ"ל וכל זה כתבו רבינו לקמן בסימן שפ"ב עיין שם ואף על פי שלפי ענ"ד אין זו השגה כלל דחליצת מנעל כשהולך לבית הקברות על קרוביו ועל אביו ואמו אינו מדין אבילות אלא לכבוד וכמו שכתב הרא"ש גופיה גבי חליצת כתף לנשיא ומביאו ב"י בסמוך מכל מקום כך נוהגין בכל המקומות שלא לילך יחף לבית הקברות אלא חולץ מנעליו בבית הקברות וחוזר לביתו יחף

ובסימני אור זרוע (ח"ב סי' תלו) כתב לחלק בין אביו ואמו לשאר קרובים וז"ל על אביו ואמו הולכים יחפים בחזרתן מבית הקברות ועל שאר מתים חוזרים נעולין ובבית חולצין ונהגו אבלים לנעול מנעלים רחבים שקורין בוטי"ש ובשעת תפילה חולצין

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות אבילות סימן תיח

על כל המתים שקורע עליהם משום קורבה דהיינו בנו ובתו אחיו ואחותו ואשתו רצה חולץ רצה אינו חולץ על אביו ועל אמו חולץ פי' חייב לחלוץ ופי' רבי' שלמה זצ"ל חולץ מקרע חלוקו מלמעלה עד שנראית כתיפו כמו חלוצי כתף. ובפר"ח פי' חולץ חלוצת כתף מוציא ידו מתחת הקרע ונמצאת כתיפו חלוצה מן החלוק ואלפס כתב חולץ כתיפו ומוציא זרועו מן הקרע של חלוק ונמצאת זרועו עם כתיפו

מגולין. ומסתברא שחולץ על אביו ואמו (אלא אחר ומסתברא) כתף של ימין ושל שמאל דלא גרעי אביו ואמו מנשיא דאמר לקמן על חכם חולץ כתיפיו מימין ועל אב"ד משמאל על נשיא מיכן ומיכן

רא"ש מסכת מועד קטן פרק ג

ת"ר על חכם חולץ מימין ועל אב ב"ד משמאל ועל נשיא מכאן ומכאן ומדלא קתני על אביו ועל אמו מהיכן חולץ ש"מ רצה מכאן חולץ רצה מכאן חולץ רצה שתיהן חולץ וכן רבו שלמדו חכמה אם רצה חולץ שתיהן דתניא (סנהדרין דף סח א) מעשה ומת ר' אליעזר וחולץ עליו רבי עקיבא שתי ידיו והיה מכה על בשרו והדם שותת והיה קורא אבי אבי רכב ישראל ופרשיו

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כב עמוד ב

ועכשיו לא נהגו העולם בחליצת כתף ולא ידע ר"י ז"ל לפרש טעם ברור בדבר, ויש שפירשו מפני שרוב ישראל דרין בין הגוים ושמא ילעיגו עלינו ואינו כבוד של מת וצריך להראות החליצה דאי לא לא מהני מידי

שולחן ערוך יורה דעה הלכות קריעה סימן שמ

סעיף טז

על כל המתים, אם רצה חולץ כתף. על אביו ואמו, חייב <ט> לחלוץ כתף לון] והולך כך לפני המטה, עד שיקבר. לז] ואם הבן אדם גדול, ואין כבודו שילך חלוץ כתף, אין צריך לחלוץ

סעיף יז

נשיא דומה לאב, לחליצת כתף, ולקרוע מבחון, ולאחוי. כל הקורעים על חכם שמת, כיון שהחזירו פניהם מאחורי המטה, שוללין לח] ומאחין למחר. וחכם שבאה שמועתו, שולל בו ביום ומאחה למחר ועל נשיא לט] ועל רבו מובהק, שולל למחר ואינו מאחה לעולם. על חכם, חולץ מימין. ועל אב ב"ד, משמאל. ועל נשיא, מכאן ומכאן. ועל אביו ואמו ועל רבו מובהק, רצה מכאן רצה מכאן, ואם רצה, חולץ שתיהן. (וי"א דעכשיו בזמן הזה לא נהגו לחלוץ כתף כלל (כל בו בשם ר"י), וכן נוהגין (האידינא).

ערוך השולחן יורה דעה סימן שמ

ונראה שזהו דעת הטור שכתב חולץ זרועו ומוציא כתפו חוץ לקרע ונמצא זרועו עם כתפו מגולין עכ"ל [לחינם השיג על הדרישה מרש"י ב"ק הט"ז בסק"ט דהטור ונמק"י אינם מפרשים כרש"י ודו"ק] אמנם רבינו הרמ"א בסעי' י"ז כתב די"א דעכשיו בזמנה"ז לא נהגו לחלוץ כתף כלל אפילו על אביו ואמו וכן נוהגין האידינא עכ"ל דלפי בגדים שלנו כמעט הוא מהנמנעות אם לא לחלוץ כל הבגד כידוע ולכן הכל מוחלים על כבוד זה

SHAVING AND HAIRCUTS FOR AN AVEL

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות אבילות סימן תמו

וההיא דפרק אלו מגלחין דאמר על כל המתים כולם מספר לאחר ל' יום ועל אביו ועל אמו מגדל פרע עד שיגערו בו חביריו ויש מדקדקים הא אם לא גרעו בו חביריו אסור עד יב"ח ולא נהירא דא"כ ליתני עד יב"ח כדתני בסמוך גבי בית השמחה אלא כך הוא הפי' על אביו ועל אמו מגדל פרע [אן] עד שיגערו בו חביריו ואו או קתני וה"ג בירושלמי להדיא על כל המתים הוא אסור בתגלחת עד ל' יום על אביו ועל אמו עד שישלח פרע או (שער) [עד] שיגערו בו חביריו ושילוח פרע נקרא לאחר ל' יום וראיה לדבר מההיא דס"פ כה"ג דת"ר כהן הדיוט אחר ל' יום מנ"ל דכתיב ראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וגו' עד ה"ק פרע ליהוי שלוחי לא לישלחו כלומר שלשים יום לא יגלחו הא יותר משלשים אינו רשאי לעכב מלגלח דא"כ הוי שילוח פרע הא למדת דרק שיעכב אחר שלשים יום או יומים כבר קיים הא דאמור רבנן על אביו ועל אמו עד שישלח פרע וזה החילוק בין אביו ובין אמו לשאר מתים דעל שאר מתים מגלח ביום שלשים ועל אביו ועל אמו עד יום או יומים אחר [שלשים] עד שיקיים שילוח פרע כדפריש' והא דמסיק או עד שיגערו בו חביריו אין הפי' עד שיגערו בו חביריו דהיינו שיאמרו לו בפ' אלא שיגדל שערו עד שיהיה משונה מחביריו שראוי לומר לו כמה זה משונה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מועד קטן פרק ג

על כל המתים הוא אסור בתגלחת עד שלשים על אביו ועל אמו עד שישלח פרע או עד שיגערו בו חביריו.

ספר אור זרוע חלק א - שאלות ותשובות סימן תשנז

תשובה שהשיב ה"ר ישעיה לרבינו המחבר

מופת הדור הרב המובהק רבינו יצחק בר משה זצ"ל שלום שלום יכפילוך. ובעיני בי מלכים ימלכו. ותפקד בפקודת אהבה ואחזה שלום וריעות מאחיך הרשום בכתב אמת. על החותמת

על גלילי ידך אשר שלחת אלי בצוויך לחוות לפני כבודך. דעתי כאשר נ"ל בעיני (השר) [בשר] ואם סר ויחסר ומוסר. בו אפסר המוסר. השר הטפסר. ירבה טובו. ובעיני לבבו. יסכית ניבו. מאי דכתב מר אם יכול אדם לספר אחר מיתת אביו ואמו בתוך יב"ח הלכה רווחת היא בפ' ואלו מגלחין על כל המתים מספר לאחר שלשים ועל אביו ועל אמו מגדל פרע עד שיגערו בו חביריו ופי' כל כך הוא מגדל פרע עד שיגערו בו חביריו. והמדקדקי' דוקא אם גערו בו הוא מותר הא אם לא גערו בו אסור עד יב"ח אלו הם דברי הבאי דאטו הגערה מתרת אותו. השיעור הוא שמתירו שאם שהה שיעור הראוי לגעור בו חבירו אע"פ שלא גערו הן יכול לספר וא"צ יב"ח. דא"כ הוה ליה למתניה כדתני

בסיפא על כל המתים הולך לבית השמחה לאחר ל' יום אם על אביו ועל אמו לאחר שנים עשר חודש. ומאי דכתב מר דגרסי בירושלמי עד שישלח פרע או עד שיגערו בו חבריו ואמרת שזה חילוק יש בין אביו ובין אמו לשאר המתים דעל שאר המתים מגלח ל' יום על אביו ועל אמו יום או יומים אחר ל' יום כדי שיתקיים שלוח פרע או אם רצ' להחמיר בעבור כבוד אביו ואמו יחמיר עד שיגערו בו חבריו. **אינו נראה לי זה הפירוש כלל ואע"ג דתני במסכת שמחות ועל אביו ועל אמו אסור עד שישלח פרע ויגערו בו חבריו אין לסמוך על אותה הגירסא**

בית הבחירה למאירי מסכת מועד קטן דף כב עמוד ב

על כל המתים מספר לאחר ל' אלא שהאשה מיהא מותרת בנטילת שער לאחר ז' כמו שהתבאר באבל רבתי ואף על אב ואם אבל האיש על כל המתים מספר לאחר ל' על אביו ועל אמו מגדל פרע עד שיגערו בו חבריו ומנהג חברים שלא לגעור עד שיעברו שלשה חדשים ואם הגיע זמן הראוי לגערה והוא רואה חבריו מתיאשים הימנו אף הוא רשאי לספר והוא שאמרו בתלמוד המערב עד שישלח פרע או עד שיגערו בו חבריו ויש נוהגים שלא להסתפר כל י"ב חדש אלא שלאחר שלשה חדשים מקילים במספרים: